

Масіна Л. О.

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів

Пожарська Д. С.

студентка 3 курсу бакалавріату спеціальності «Облік та оподаткування»
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
м. Одеса, Україна

ЕТИЧНІ РИЗИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Цифровізація фінансового обліку є невід’ємною частиною сучасної трансформації економіки, що зумовлена стрімким розвитком інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), автоматизації та хмарних сервісів. Ці інновації відкривають нові можливості для підвищення ефективності облікових процесів, покращення точності фінансової звітності та оперативного прийняття рішень. На думку науковців, цифровізація породжує низку етичних ризиків, які мають серйозний вплив на довіру до фінансової системи та безпеку інформації [1].

Одним із ключових викликів є забезпечення конфіденційності та захисту фінансових даних. Використання хмарних технологій і автоматизованих систем зберігання інформації підвищує вразливість до кібератак, несанкціонованого доступу та витоку інформації. Це створює серйозні загрози як для окремих підприємств, так і для всієї економіки, оскільки фінансові дані є надзвичайно чутливими і їх компрометація може призвести до значних збитків і втрати репутації [2]. Крім того, алгоритми штучного інтелекту, які застосовуються для автоматизації облікових процесів, можуть бути вразливими до помилок або цілеспрямованих маніпуляцій, що ставить під сумнів достовірність фінансової інформації, якщо відсутній належний людський контроль.

Автоматизація суттєво змінює роль людини у фінансовому обліку. З одного боку, вона звільняє фахівців від рутинних операцій, дозволяючи зосередитись на аналітичній роботі та стратегічному плануванні. З іншого – надмірна залежність від автоматизованих систем може призвести до втрати критичного мислення і здатності оцінювати складні ситуації. Алгоритми, особливо ті, що базуються на машинному навчанні, іноді демонструють упередження або помилки, які важко виявити через відсутність прозорості їх роботи. Це ускладнює аудит і підвищує ризик прийняття неправомірних рішень, що викликає етичні питання щодо відповідальності за наслідки [3].

Муравський В. зазначає, що нормативно-правова база і система освіти часто відстають від темпів розвитку цифрових технологій. Законодавство не завжди враховує специфіку застосування ШІ, блокчейну та автоматизації у фінансовому обліку, що створює прогалини у регулюванні і ускладнює захист прав користувачів. Відсутність чітких стандартів та правил підвищує ризики зловживань і шахрайства, а також ускладнює забезпечення прозорості і відповідальності [4]. Водночас професійна підготовка бухгалтерів і аудиторів не завжди включає достатній обсяг знань про етику, кібербезпеку та управління цифровими ризиками, що знижує ефективність контролю і захисту фінансової інформації.

Ще одним аспектом є соціально-економічні наслідки автоматизації. Впровадження цифрових технологій може призводити до скорочення робочих місць у сфері бухгалтерського обліку, що викликає етичні дискусії щодо захисту працівників і адаптації ринку праці. Водночас автоматизація створює потребу у нових компетенціях, що вимагає системної підтримки професійного розвитку і перепідготовки кадрів [5].

З огляду на вищезазначене, цифровізація фінансового обліку потребує комплексного підходу до управління етичними ризиками. Важливо поєднувати технологічний прогрес із збереженням людського контролю, впроваджувати багаторівневі системи кібербезпеки, а також розробляти і оновлювати нормативні акти, що регулюють застосування цифрових рішень у фінансовій сфері. Не менш важливо вдосконалювати освітні

програми, інтегруючи в них знання про етичні стандарти, кібербезпеку та цифрову грамотність.

Перспективним напрямом є також використання блокчейн-технологій, які забезпечують підвищену прозорість і незмінність фінансових записів, що сприяє зниженню ризиків шахрайства і підвищенню довіри до облікової інформації. Однак впровадження таких технологій пов'язане з технічними, фінансовими та регуляторними викликами, що потребує додаткових досліджень і адаптації нормативної бази.

Отже, цифровізація фінансового обліку відкриває широкі можливості для підвищення ефективності та прозорості, але водночас ставить складні етичні питання, пов'язані із захистом даних, людським контролем, відповідальністю та соціальними наслідками. Тільки системний підхід до управління цими ризиками дозволить забезпечити сталий розвиток фінансової сфери в умовах цифрової трансформації.

Список використаної літератури

1. Грабчук І., Безручук С. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 4 (98). С. 69–74. URL: <https://ema.ztu.edu.ua/article/view/249668/247046> (дата звернення: 10.06.2025).
2. Кузьменко О. П., Багрій К. Л., Мельянкова Л. В. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті глобальних цифрових трансформацій. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.60> (дата звернення: 10.06.2025).
3. Спільник П., Забігайло В., Забігайло О. Цифрова трансформація в бухгалтерському обліку: тренди та перспективи. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 2. С. 372–384. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.372> (дата звернення: 10.06.2025).
5. Муравський В. Облік та кібербезпека : монографія. Тернопіль : ЗУНУ. 2023. 200 с.
6. Чуницька І., Богріновцева Л. Вплив цифрови технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60> (дата звернення: 10.06.2025).